

Teknisk-historisk dokumentasjonsrapport – THD

Haugefisk

Kapteinslugar

Versjon nr.	1
Dato	20.10.2020

Rapport nr.7-20
Hardanger Fartøyvernsenter

Haugefisk
Teknisk-historisk dokumentasjonsrapport (THD)
Ivar Hoflandsdal / Silje Hausberg Tjosås
Hardanger Fartøyvernssenter rapport nr. 7-20
Versjon nr. 1
Oktober 2020

Innhold

Innledning.....	3
Metode.....	3
Kilder.....	3
Fartøyets hoveddata.....	4
Foranledningen til bygging av fartøyet	5
Periode I - Kapteinslugaren ved levering (1978)	7
Oppbygging av lugaren slik den var ved nybygg.....	7
Planløsning og materialvalg	7
Bad	19
Periode II (1999-2005)	20
Foranledning til endring	20
Endringer i kapteinslugaren.....	20
Periode III (2005-dd).....	27
Foranledning til endring	27
Endringer i kapteinslugaren.....	27
Andre kjente endringer	29

Innledning

Denne rapporten beskriver hvordan kapteinslugaren på Haugefisk er bygget opp og hvilke endringer som er gjort i årenes løp. I hovedsak er det snakk om to tidsepoker. Fra nybygg i 1978 til 1999 og fra 1999-2005. I 2005 gikk Haugefisk ut av kommersielt fiske og ble overtatt av Kystmuseet i Sogn og Fjordane.

Metode

For å utrede hvordan lugaren var ved nybygg og hvilke endringer som er gjort har en sett på spor i lugaren slik den fremstår i dag. Det har og blitt sammenlignet med andre lugarer om bord med tanke på oppbygging, materialvalg og detaljer.

Kilder

- Fartøyet selv
 - o Fartøyet slik det nå fremstår, med spor av fysiske endringer og tidligere epoker er en viktig kilde i arbeidet med utredningen.
- Arkivkilder/eksisterende kilder (i kopi hos Kystmuseet)
 - o Tegning fra nybygg
 - o Faktura fra nybygg
 - o Eldre foto
 - o Haugefisk sitt arkiv hos Sjøfartsdirektoratet.
- Egne undersøkelse
 - o I arbeidet, har samtale med tidligere eier og kaptein Jan Kvamme vært sentralt, samt samtaler med Bjørn Fjellheim, som representerer Kystmuseet i Sogn og Fjordan. Kystmuseet er eier av Haugefisk. Leder av vennelaget Kåre Jarl Langelang har også bidratt i arbeidet.
 - o Oppmålinger er gjort om bord, både på kapteinslugaren og på andre lugarer til sammenligning.
 - o Nye foto

Fartøyets hoveddata

Data	Ved levering (1978-1994)	(1994-1999)	(1999-2002)	(2002-2005)	(2005-dd)
Byggeår	1978				
Byggested, -verft	H E Nordtveit AS, Fusa i Hordaland				
Konstruktør	Vik og Sandvik AS, Fitjar i Hordaland				

Navn	Haugefisk	Veststein	Oldersund	Fernando	Haugefisk
Lengde	105 ft 7 ", 32,20 m				
Bredde	24 ft 7" 7,50 m				
Dypgang	Dyp til hoveddekk 13 ft 7" 4,15 m Dyp til shelterdekk 21 ft 0" 6,41 m. 329 bruttotonn				
Tonnasje					
Rigg					
Hovedmaskin	Motor Alpha 660 HK				

Kjenningsignal	lgng				
Eventuelt fiskerimerke	SF-7-B				
Fartøyets funksjon	Banklinefiske (Shelterdekka autolinebåt)				
Eiere	P/R Haugefisk (Arne Hauge)				Kystmuseet i Sogn og fjordane
Endringer ombord				Store reparasjoner av messe og lugarer	

Foranledningen til bygging av fartøyet

MS Haugefisk er førstegenerasjons shelterdekket autolinebåt. Den ble brukt til banklinefiske i Nordsjøen, Nordatlanten og Barentshavet.

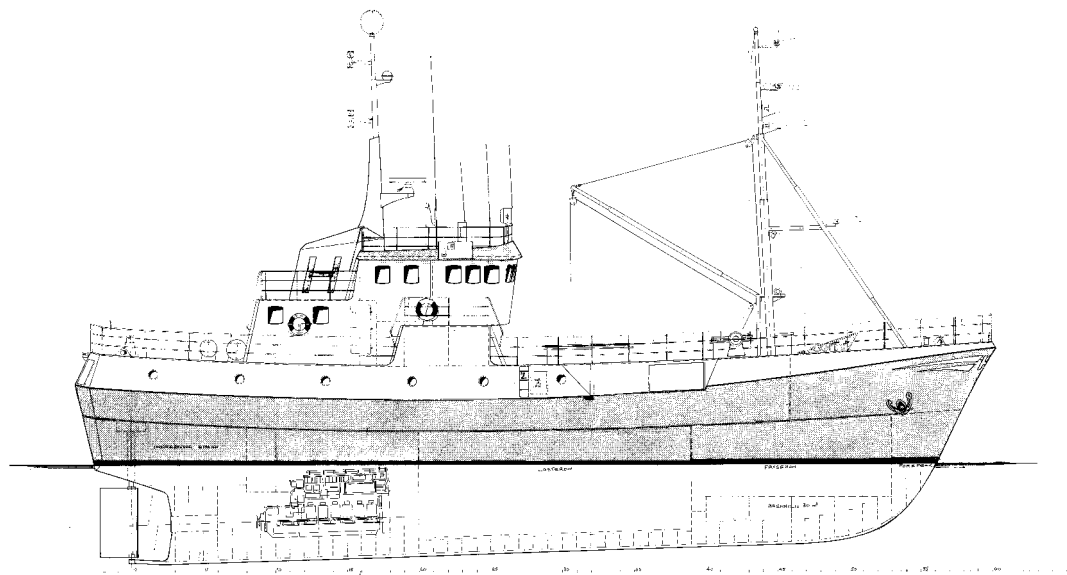
Fartøyet kom som nybygg til Bremanger i 1978 og hadde hjemmehavn her mesteparten av tiden den var i drift.

Haugefisk var en av de første farøyene som ble bygget for den nye teknologien autoline., der egning og avegning av linen er automatisert sammen med setting og trekking.

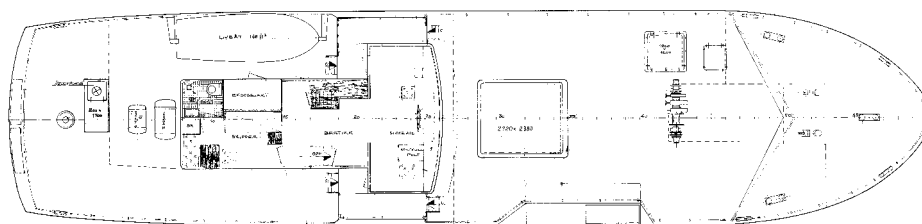
(Haugefisk, u.d.)

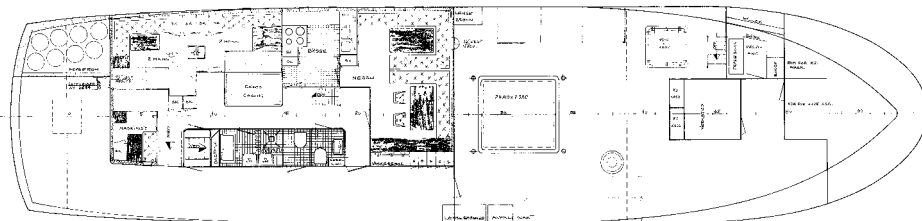
*Figur 1 Haugefisk som ny.
Foto Mons Nordtveit 1978*

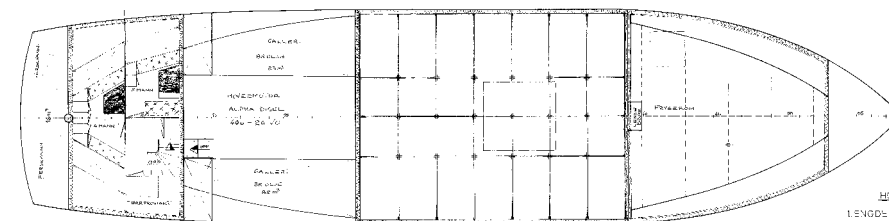
PROFIL

SHELTERDEKK

HOVEDDEKK

UNDER HOVEDDEKK

KAPASITETER
 LASTEBOR ... 207 M³
 FRYSEROM ... 75
 BRENNOLJE ... 41
 FERSKVANN ... 15

HOVEDDIMENSJONER
 LENGDE O.A. ... 105 FT 7" ... 32.20 M
 LENGDE P.D. ... 94' 3" ... 28.74
 BREIDDE ... 74' ... 22.50
 DYBDE TIL HDX ... 13' 7" ... 4.15
 DYBDE TIL SDX ... 21' 0" ... 6.41
 SPANTEAVSTAND ... 0.33
 BREIDDE SH. DEKK ... 74' 3" ... 22.74

Vik & Sandvik AS 5419 FITJAR	
BNR 70	
105 FT GARN-LINEBÅT	1:50
118 E NORDVEIT	103-00-35
5677 NORDVEITBEND	

Figur 2 Byggetegning Haugefisk nybygg

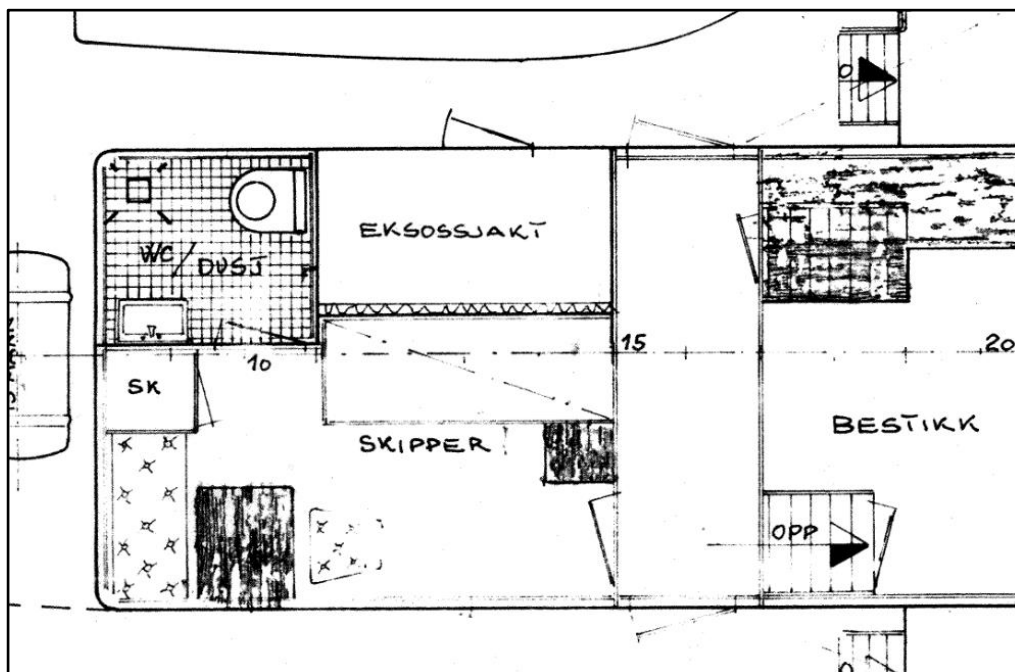
Periode I - Kapteinslugaren ved levering (1978)

Kapteinslugaren ligger på shelterdekket. Når en bruker SB dør utefra ligger kapteinslugaren til venstre rett innenfor døren. Til høyre går lederen opp på broen.

Da lugaren ble bygget var den innredet med en køye, benk med bord og puff, og et enkelt skap. Det er eget bad i tilknytning til lugaren.

Lugaren var bygd som på skissen under. Rett innenfor døren, på babord side inn mot ekossjakten, ligger køyen. I akterkant av lugaren var det benk, bord og en puff, samt et skap mellom benken og badet. På styrbord skott var det to vinduer/ventiler der den fremste kunne åpnes. På badet var det toalett, vask og dusj. En lufteventil, fra badet, gikk gjennom skottet akter på babord side. I forkant av denne var det et kjøye.

Lugaren var ved levering bygget opp med eikepanel på skottene. På dørken var det gult belegg og i himlingen hvite plater. Inne i køya var skottene kledd med lyse plater, lys løvtreimitasjon, og fronten av køyen var kledd med mahogni. Dører og dørkarmer var i teak.

Utsnitt fra figur 2. Planløsning på kapteinslugaren

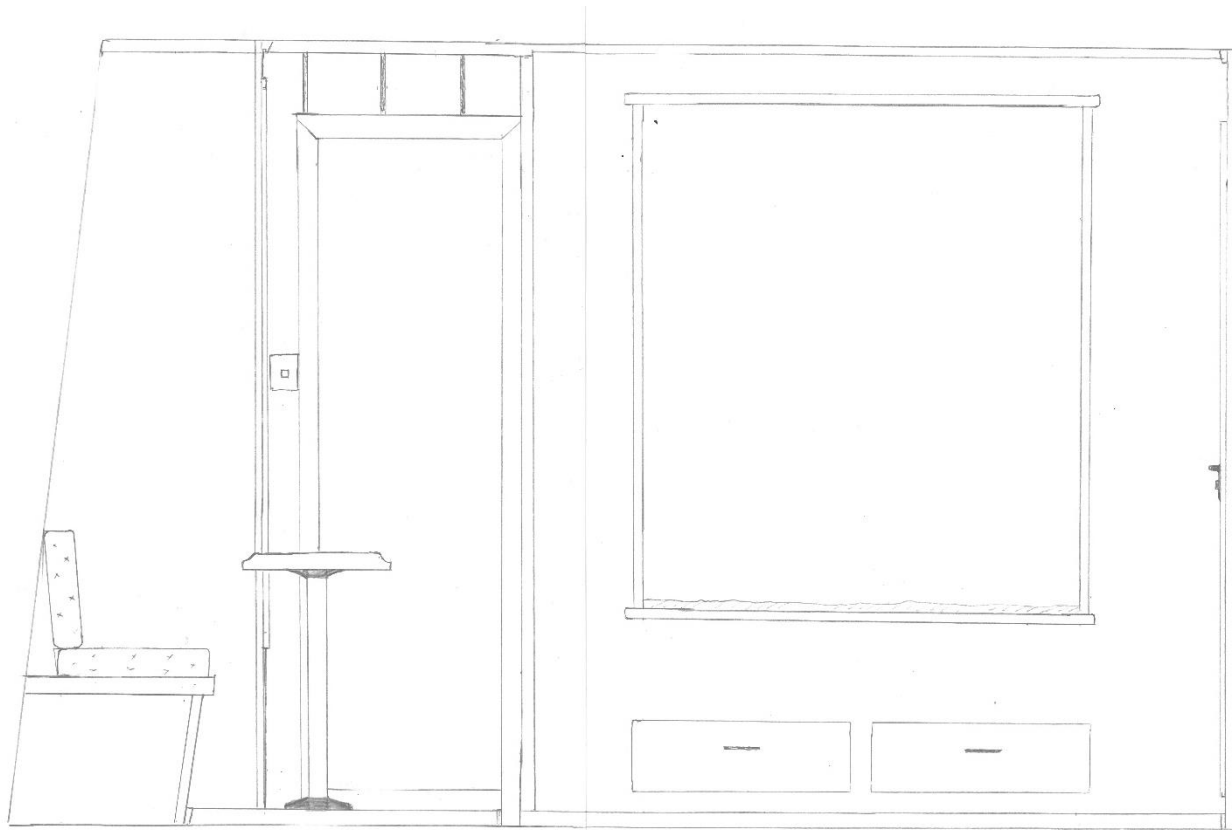
Oppbygging av lugaren slik den var ved nybygg

For å si noe om hvordan lugaren var bygd har vi sett på byggetegningen, spor som er i lugaren i dag, samt sammenlignet kapteinslugaren med de andre lugarene ombord.

Planløsning og materialvalg

Lugaren hadde to ventiler på BB skott. Dette kan vi se på bilder fra nybygget (figur 1) samt vi kan se spor i skottet der den akterste ventilen sto.

Lugaren hadde også en køye som på tegningen (Figur 2), samt et smalt skap og benk i akterkant.

Figur 3 Haugefisk skipperlugar Benk, bord og køye sett mot bad, 1978 utgave. Skisse HFS 2020

Skott

Det er i dag rester etter eikepanel på skottet ved begge dørene, framskottet og babord skott. Inne i skapet på akterskottet kan vi og se en rest etter det samme eikepanelet. Det tyder på at akterskottet ble kledd med eikepanel før skap og benk ble satt opp. Siden vi vet at tre av skottene har hatt eikepanel vil det være nærliggende å tro at også det siste skottet, styrbord side, har vært kledd med eikepanel.

Figur 4 Eikepanel over dør på framskottet. Foto HFS 2020

Himling

I himlingen er det i dag hvite plater. Disse er delvis festet med bøkelister. Platene er de samme som en finner flere steder i fartøyet og stammer fra nybygget. Bøkelistene er satt på i forbindelse med at platene har vært tatt ned og satt opp igjen. Disse var ikke her ved levering.

Figur 5 Himling på kapteinslugaren. De gamle platene er satt fast med lister. Foto HFS 2020

Dørk

Hvilket belegg som har vært på dørken er vanskelig å si, men i de områdene av fartøyet hvor belegget ikke har vært skiftet, ser vi at det har vært brukt et gult belegg. Det er nærliggende å tro at dette belegget også har vært brukt i kapteinslugaren.

Figur 6 Eksempel på originalt belegg på dørk Foto HFS 2020

Køye

PÅ BB skott var det en innebygget køye. Inne i køya var skottene kledd med lyse plater, lys løvtreimitasjon, og køyefronten var av mahogniplater.

Slik ser det også delvis ut i dag. (Figur 7) De lyse platene er fortsatt på skottene inni køya og på utsiden er det mahognyplater i den øvre delen. Innrammingen som er på kanten av mahognyplatene er av teak. Disse listene er de samme som går igjen i alle lugarene. Vi kan se av listene som er der i dag, at de ikke er kappet der den øvre køyevangen er satt inn. Skuffene som i dag står på gulvet, har tidligere stått innfelt i køyefronten som i de andre lugarene.

Dersom vi ser på bildet fra maskinistlugaren (Figur 9) ser vi hvordan køyen kan ha vært bygget. På dette bildet ser vi at også denne køyen har vært en enkelkøye som har blitt utvidet i senere tid. Vi legger merke til at platen på midten har en annen overflate enn resten av køyefronten og at denne bare er satt inn i den eksisterende køyen. Dersom vi ser på en original dobbelkøye (Figur 8), kan vi se at denne har samme materiale på hele køyefronten og at den er bygget i ett.

Ut fra fakturaene fra bygging ved Nordtveit Båtbyggeri og skipskontrollen sine notater ser vi at det er brukt Fibotex skottplater om bord.

Figur 7 Lugaren slik den så ut ved befarings september 2020 Foto HFS

Figur 8 Tomannslugar på hoveddekk. Originalt en tomannskøye. Foto HFS 2020

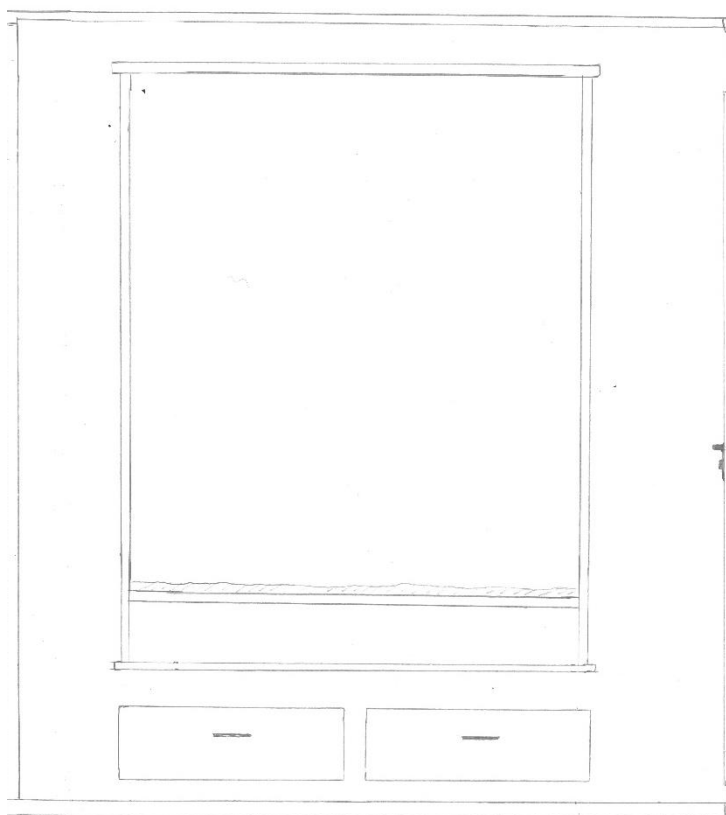

Figur 9 Maskinistlugaren. Enmannskøye bygget om til tomannskøye. Foto HFS 2020

Figur 10 Skipperlugar oktober 2015 Foto Bjørn Fjellheim

Når vi ser på bildet over kan vi stille spørsmål om den vertikale listen som rammer inn køyen er den originale. Dersom den er det, har køyevangen opprinnelig stått på innsiden som i dag og ikke flush som på de to lugarene på figur 8 og 9. Køyen vil i så tilfelle være bygget på enn annen måte enn køylene i resten av båten. Det må uansett ha vært en vange her for å få nok høyde til madrassen over skuffene. I skipperlugaren ligger vangen 63cm over dørken. På de andre lugarene varierer denne høyden mellom 57-60 cm. Et alternativ er at den vertikale listen har vært byttet når en bygde om til en tomannskøye. Et annet alternativ er at den nye vangen har vært lagt på innsiden, siden den opprinnelige vangen i enmannskøyen også var på innsiden. I så tilfelle kan køyen ha sett ut som på figur 11 og ikke som på figur 3.

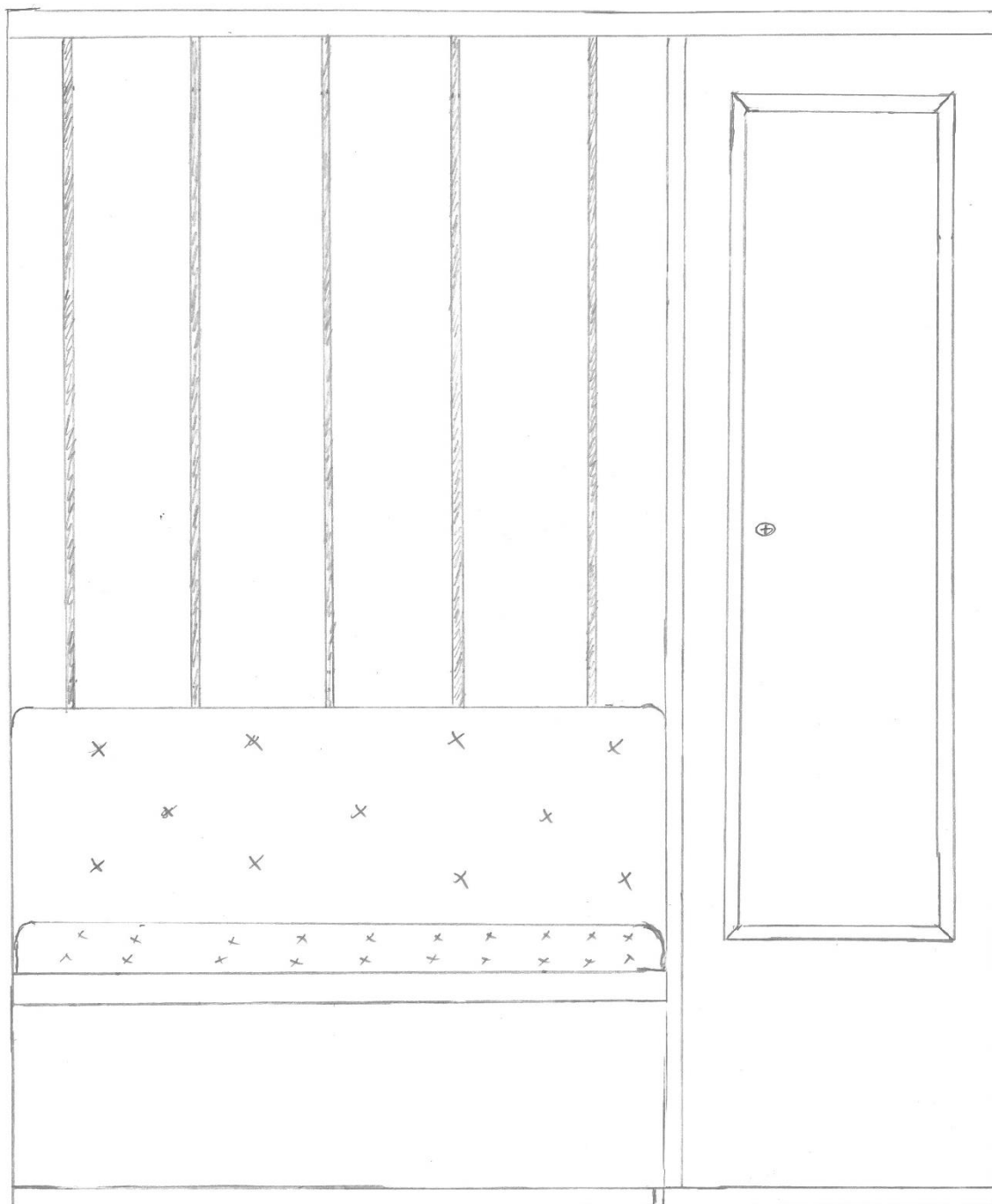

Figur 11 Køyen på kapteinslugaren slik den har sett ut dersom vangen har lagt på innsiden. Skisse HFS 2020

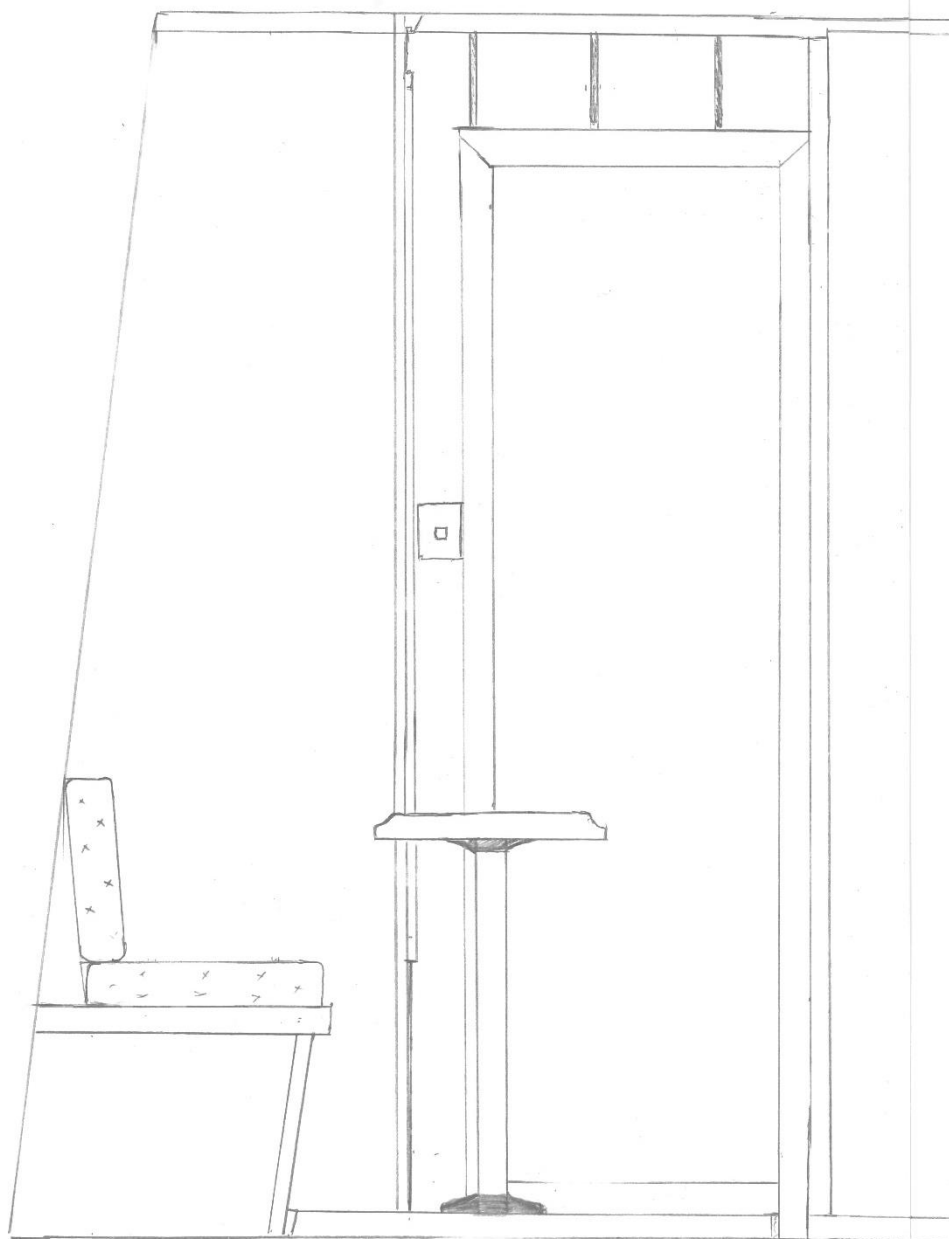
Benk og skap

Utseende

Mål og utforming på benken og skapet kan vi finne fra tegningen, samt at vi kan sammenligne med andre lugarer ombord. Ut fra byggetegningen ser vi at lugaren hadde benk og et enkelt skap, samt bord og puff. Skissene under viser hvordan vi tror det så ut.

Figur 12 Haugefisk skipperlugar akterskott, 1978 utgaven. Skisse HFS 2020

Utsnitt av figur 3 viser benk, bord og skap sett mot bad.

Overflate

For å si noe om hvilken overflate det opprinnelig har vært på skap og benk må vi ta utgangspunkt i de andre lugarene om bord. Her er det to varianter av skap og benker.

Den ene varianten er bygget opp av hvite plater, lys løvtreimitasjon, den andre med mahogni. Det er vanskelig å si om de hvite platene er originale eller om de kommer fra reparasjoner. Det er uansett nærliggende å tro at det på kapteinslugaren har det vært mahogni rundt skap og under benk, siden det er slik på køyfronten. På begge variantene er dørene laget av sponplater med teakimitasjon.

Figur 13 Skap med skrog av plater med mahognioverflate. 2 mannslugar under hoveddekk. Foto HFS 2020

Figur 14 Skap med skrog av hvite plater (lys løvtreimitasjon) 2 mannslugar på hoveddekk Foto HFS 2020

Skap og benk i kapteinslugaren har vært bygget med overflater som på figur 13, men med et enkelt skap og en benk mellom skapet og styrbord skott. Benken skal nå bygges som på kapteinslugaren med mahognyplater og pute trukket med rød skai. Siden benken på kapteinslugaren er bygget ut fra skapet på samme måte som på figur 14, er det nærliggende å tro at det her og skal være samsvar mellom høyden på benken og hvor langt ned skapdøren skal gå. Vi kan se hvordan planløsningen har vært på byggetegningen. (figur 2)

Bord og puff

Det kan tyde på at bordet og puffen som står der i dag er den originale. (*Figur 15*)

Disse passer i størrelse med hvordan det ser ut på tegningen, og i materialene er som i resten av båten. Spesielt puten, denne er maken på alle lugarene.

Nattbord

På tegningen er det også et nattbord mellom døren og køyen. Om dette også ble montert i kapteinslugaren eller ikke er vanskelig å si. Vi ser et merke på eikepanelet, som kan være etter nattbordet. Men ingen har foreløpig bekreftet at det har stått der. Det er heller ingen skruehull i panelet.

Figur 15 Benk og bord slik det ser ut i 2020. Foto HFS

*Figur 16 Merker på panelet mellom døren og køyen
Foto HFS 2020*

Ventil på SB skott

Ved nybygg hadde kapteinslugaren to lysventiler. Det har vært sagt at begge disse kunne åpnes, men når vi ser på bildet fra nybygget (figur 1) ser det ut til å være håndtak bare på den fremste lysventilen. Ut fra dette kan vi si at den fremste ventilen kunne åpnes og den akterste var fast.

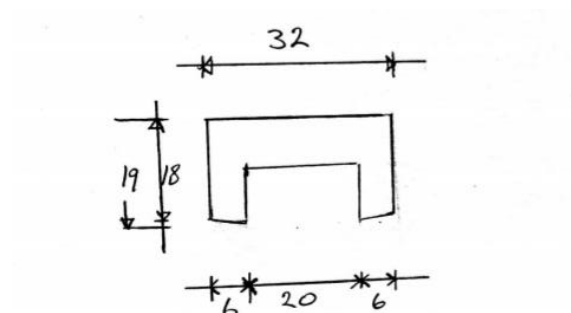
Ved nybygg var det røde gardiner på kapteinslugaren i samme farge som skyputene.

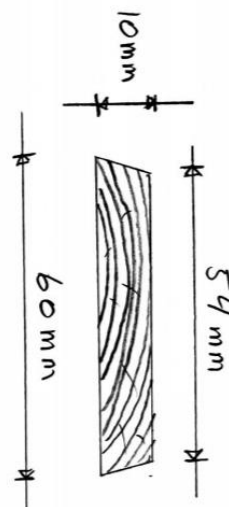
Utsnitt fra figur 1. Haugefisk som ny med to ventiler på kapteinslugaren . Det kan se ut som det kun var den fremste ventilen som kunne åpnes.

Lister

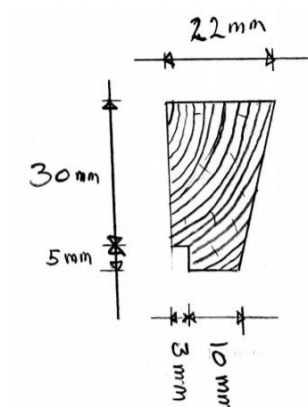
Ved å se på listene i skipperlugaren, samt originale listene på de andre lugarene, kan vi danne oss et bilde av hvordan de har vært da kapteinslugaren var ny. Skissene under viser dette.

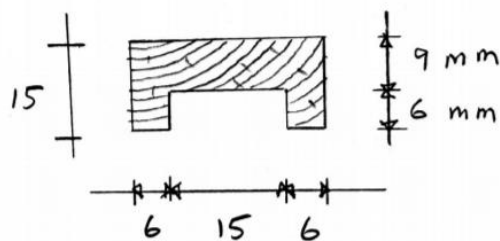
Figur 17 Teaklist i skipperlugar. Brukt mellom himling og skott til køyfronter 1978

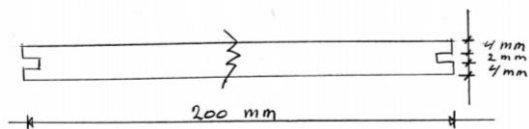
Figur 18 Haugefisk Teak dørlist skipperlugar 1978

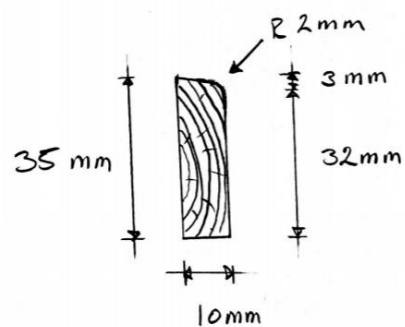
Figur 19 Mahogni taklist skipperlugar 1978

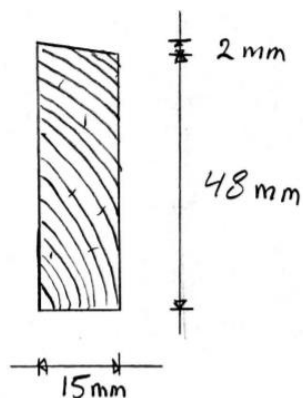
Figur 20 Teaklist i Skipperlugar. Brukt som innramming/kantlist på køyefront. 1978

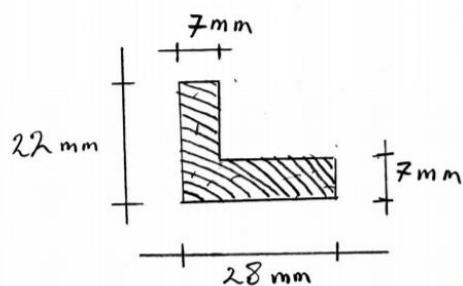
Figur 21 Eikepanel til skott 10x200 mm sponplate pålimt finer. Løs Fjør 2x20mm 1978

Figur 22 Messe, teak gulvlist, antatt brukt på skipperlugar i 1978

Figur 23 Teak kantlist brukt på benk/ sofa i maskinist lugar. 1978. Kan kopieres til skipperlugar

Figur 24 Teaklist Hjørnelist Benk maskinistlugar (Brukes på utvendige hjørner)1978. Kan kopieres til skipperlugar

Bad

I tilknytning til kapteinslugaren er det et bad. Vi har lite informasjon om hvordan dette opprinnelig så ut. Det eldste bildet vi har er fra 2010 (*Figur 25*) Planløsningen er som på byggetegningen. Hvorvidt overflatene er forandret eller ikke har vi ingen informasjon om.

Figur 25 bad 2010 Foto RA

Figur 26 Bad 2015 Foto Bjørn Fjellheim

Figur 27 Bad 2015 Foto Bjørn Fjellheim

Periode II (1999-2005)

Foranledning til endring

Rundt år 2000 ble det gjort endringer i kapteinslugaren. Et krav fra Sjøfartsdirektoratet gjorde at det var nødvendig å bygge kapteinslugaren om til en tomannslugar.

Endringer i kapteinslugaren

Vi har ikke funnet skriftlige kilder som sier noe om kravet som førte til at det ble behov for to køyer i kapteinslugaren.

Gjennom en samtale med tidligere mannskap ble det nevnt to ulike grunner. Det ble sagt at ombyggingen i hovedsak kom som følge av et krav om nærhet til bro, for både kaptein og styrmann.

Det ble også hevdet at det ble et krav om to navigatører. Det førte til at det ble behov for to køyer. Bildene, tatt i 2015, viser hvordan lugaren ser ut i dag. Disse er gode kilder til hvordan lugaren ble etter ombygging til to køyer.

Figur 28 Skipperlugaren 2015. Foto Bjørn Fjellheim

Figur 29 Skipperlugaren 2015. Foto Bjørn Fjellheim

Køye

Den ekstra køyen ble bygget inn over den eksisterende, i samme «alkove» som den gamle.

Vi kan, ved å sammenligne med de andre lugarene, se at køyefronten er endret på, og ikke bygget som to køyer i utgangspunktet.

Åpningen i køyefronten og selve køyefronten har vært den samme som tidligere, og skottet inne i køyen er kledd med de samme platene.

Bildet til høyre (*figur 30*) er tatt i 2010. Her ser vi hvordan køyefronten så ut etter ombygging til to køyer.

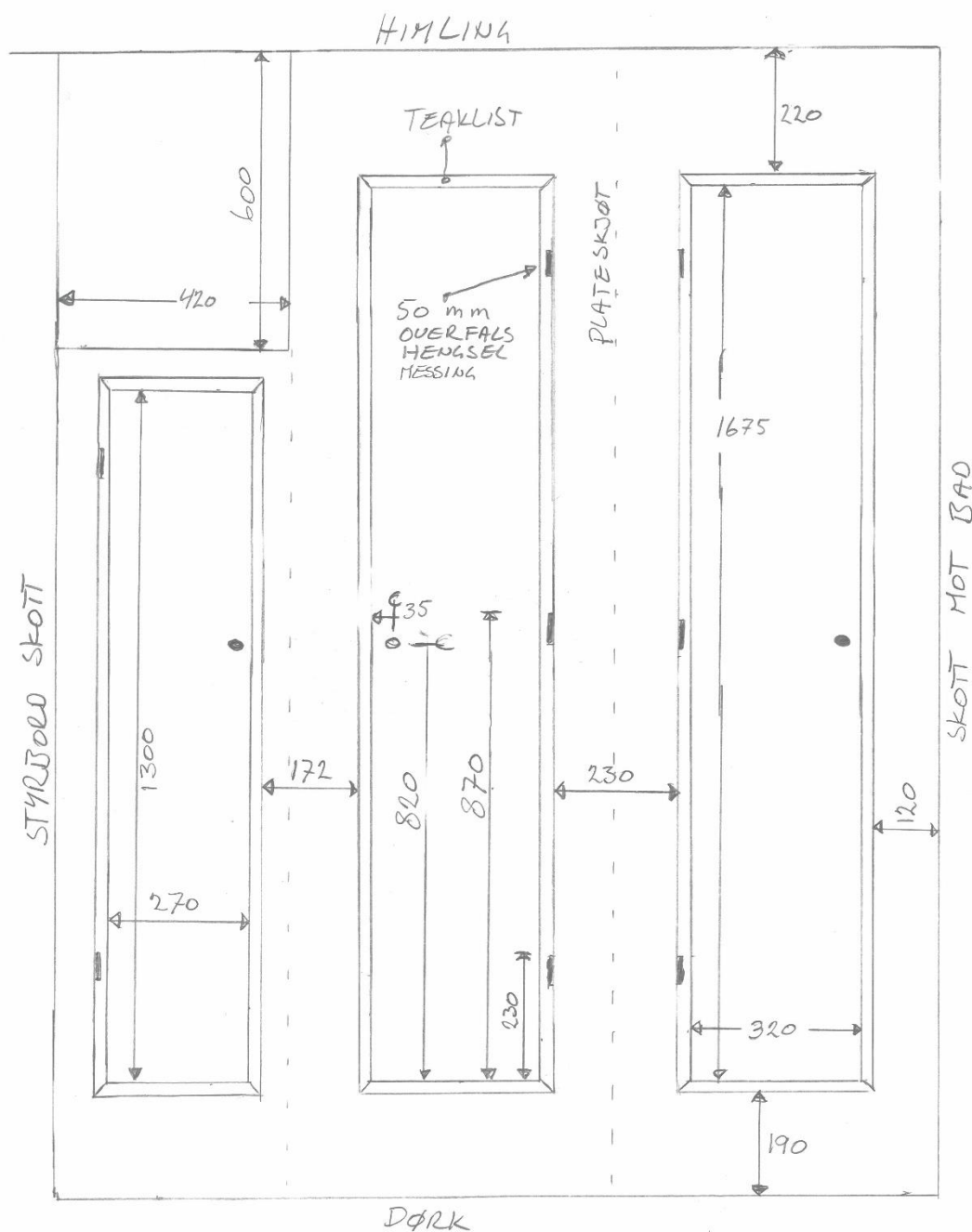
Vi ser at sengevangene er laget i samme materiale, og vi kan anta at disse ble monterte samtidig. Dvs. i forbindelse med ombygging til to køyer.

Figur 30 Kapteinslugaren - Fjordsteam 2010 Foto RA

Benk og skap

Behovet for en tomannslugar fører også til behov for flere skap. Får å få til dette, fjernes benken på akterskottet og tre skap settes inn istedenfor det ene som var der fra før. Skapet blir laget i bøkkelaminat med teaklaminat dører.

Figur 31 Haugefisk Kapteinslugar skap på akterskott. 2000 utgaven. Bøkkelaminat skrog og dører med teaklister.. Skisse HFS 2020

Figur 32 Skap på akterskott etter ombygging. Det skal være listet på dørk og i himling som på figur 26. Foto HFS 2017

Figur 33 Stybord skott etter ombygging. Platen over vinduet skal også være i bøkeleraminat. Radiatoren har kommet til i periode III. (2000) Her skal opprinnelig være en elektrisk ovn. Foto HFS 2017

Skott

For å få plass til skapene, som nå kommer helt ut mot skottet på babord side, måtte den akterste ventilen fjernes. Vi kan se merker i stålet på utsiden, der den gamle ventilen har stått. Her er det sveist i en plate tilsvarende åpningen. Ventilen som står igjen, er tilsvarende de som er i resten av fartøyet. Dette tyder på at den er original.

På innsiden er babord skott kledd med bøkeleraminat. Mye kan tyde på at det er de samme platene som står der i dag.

Skott og dører ble ikke flyttet på i ombyggingen.

Figur 34 Akterste lysventil er sveiset igjen i forbindelse med oppbygging rundt 2000. Foto HFS 2017

Utsnitt frå figur 1. Haugefisk som ny med to lysventiler på kapteinslugaren .

Himling

I forbindelse med arbeidet har en tatt ned platene i himlingen. For å få disse til å sitte har det blitt satt på lister.

Figur 35 Himling i kapteinslugaren. Hvite plater med lister over skjøtene. Foto HFS 2020

Dørk

Ved ombyggingen har en lagt belegg med imitasjon av skipsgulv.

Utsnitt av figur 24 Belegget slik det var etter ombygging rundt 2000

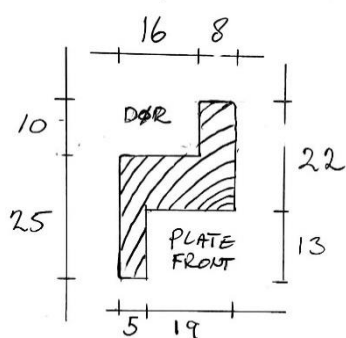
Bord og puff

Bordet og puffen er den samme som ved nybygg. Se figur 24.

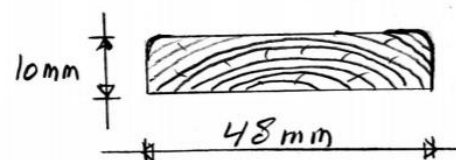
Bad

Om det har blitt gjort endringer på badet i denne perioden vet vi ikke noe om. Se Figur 25, 26 og 27 hvordan det så ut i 2010 og 2015.

Lister

Figur 36 Skipperlugar teaklist i skapdør 2000 utgaven.

Figur 37 Vinduslist skipperlugar bøk (2000 utgave)

Periode III (2005-dd)

Foranledning til endring

Etter at kystmuseet i Sogn og Fjordane overtok fartøyet har endringene i kapteinslugaren dreid seg om nødreparasjoner på grunn av vannlekkasje. Ventilen i skutensiden var lekk, og dette førte til at styrbord skott, dørk og nederste del av køyen og fremre skott ble vannskadet og måtte fjernes.

Endringer i kapteinslugaren

Ved demontering viste det seg at stålplatene på dørken var opprustet og helt perforert. Dette førte igjen til at det ble støpt en heldekkende plate på dørken. På BB skott ble de samme platene, som ble montert i 2000, satt opp igjen. Denne gangen ble de skrudd fast med store blanke torx skruer. Skapet på akterskottet ble også montert opp igjen, men verken her eller på SB skott ble listene satt tilbake. På grunn av vannlekkasjen er nederste del av eikepanel på forskottet og køyen fjernet. Her er det satt opp nye plater, og noen midlertidige bord.

Fra nytt av var det en elektrisk ovn på lugaren. Denne er nå erstattet med en radiator.

Figur 38 Kapteinslugaren slik den ser ut i 2020 Foto HFS

På badet er det satt inn nye plater, nytt køøye og fjernet en lufteventil aktenfor koyet. I stålet utvendig kan en fremdeles se lufteventilen.

Kopi av Figur 22 Bad 2010 Foto RA

Figur 39 Bad 2020 Foto HFS

Andre kjente endringer

Generelt har fartøyet vært gjennom en del reparasjoner opp gjennom årene og da spesielt i år 2000.

Dette er muntlig fra eierne og ting vi fant da vi var på befaring i september 2020.

- Gulvbelegg er byttet flere steder.
- Byssen er bygget om.
- I messen er deler av eikepanelen byttet til en variant som er litt bredere enn den gamle, skottene er malt lyse, døren flyttet og styrbord sofa bygget om.
- I styrehuset er det antagelig gjort flere mindre forandringer.